

Petr Hanuška

Hrdina je, když...

**Jan Žižka, Josef Tiso, Jan Werich, James Bond.
Nic je nespojuje, přesto je všichni známe.
A možná o nich ještě zdaleka nevíme všechno.**

ČESKO-SLOVENSKÁ TERAPIE

**A. KRAWCZYK: KNĚZ PREZIDENTEM.
SLOVENSKO JOSEFA TISA, ACADEMIA**

Tricetiletí od listopadové přeměny společenských poměrů v Československu nakladatelé připomínají i knižními svazky, ve kterých se historikové zastávají u mnohem starších problémů spojených s česko-slovenským soužitím. Nakladatelství Academia v rámci edice Historie přineslo výtečnou práci polského historika a diplomata Andrzeje Krawczyka, který působil coby velvyslanec v Čechách i na Slovensku, nazvanou Kněz prezidentem. Slovensko Josefa Tisa. Materiálově bohatá a čtenářsky atraktivní publikace nabízí portrét muže, který si pilnou pastorační i politickou práci vybuoval u svého lidu image pečlivého duchovního a starostlivého otce utlačovaného slovenského národa. Tiso patřil ve své době coby profesor teologie k nejvdělanějším slovenským intelektuálům, jenž neakceptoval postavení své země v novém státním útvaru a postupně budoval „nové Slovensko“ coby autokratický stát založený na vyostřeně nacionalistickém základě. Krawczyk ukazuje, nakolik Tisovým snahám přilhal národnostními menšinami neakceptovatelný československý státní koncept. Stejně tak otevřeně demaskuje jeho ideu národně katolického státu, který neměl se skutečným katolicismem nic společného. Pro českého čtenáře sledujícího okolnosti rodícího se a krvácejícího česko-slovenského meziválečného soužití, jež dočasně skončilo rozbitím společného státu, může být tato četba svým způsobem i jakousi terapií. V nejednom z Čechů totiž přžívá do určité míry zavádějící pocit slovenského nevděku...

**JAN WERICH PŘED KAMEROU, ZA KAMEROU
PAVEL TAUSSIG: JAN WERICH – FILMFÁRUM,
KNIHA ZLÍN**

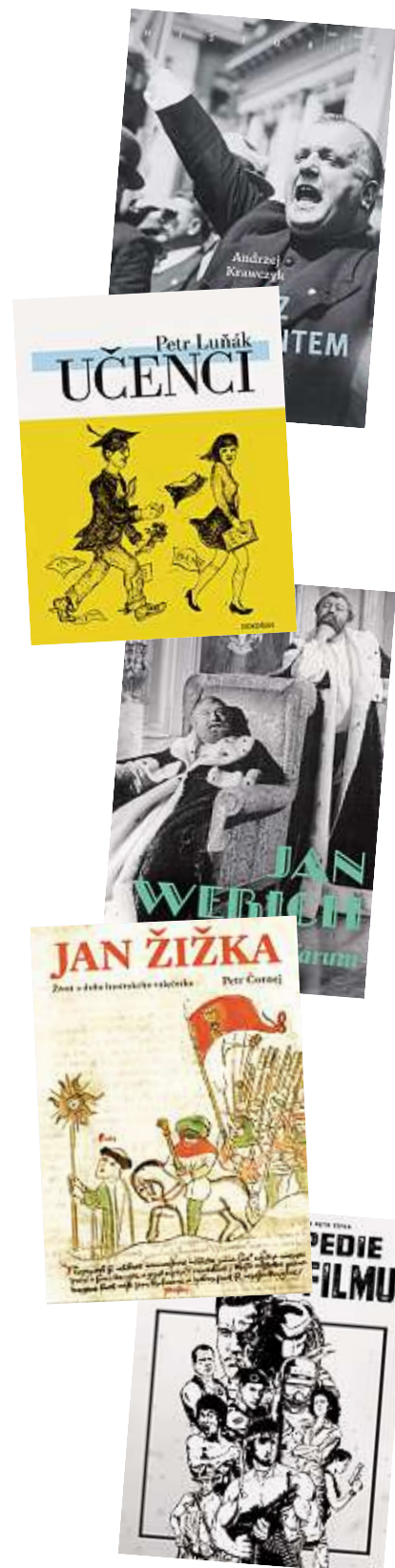
Poslední knihou olomouckého rodáka, filmového historika a publicisty, scenáristy a pedagoga Pavla Taussiga je atraktivní svazek věnovaný české divadelní a filmové ikoně Janu

Werichovi. Součástí názvu je nejen umělcovo jméno, ale také aktualizovaný titul prozrazující jeho zaměření – FILMFÁRUM. Málokdo totiž ví, že spoluzakladatel Osvobozeného divadla měl v polovině třicátých let společně se svým partnerem Jiřím Voskovcem zaječí úmysly. Ne že by snad chtěl předčasně prchnout před hnědým morem pomalu zamořujícím Evropu ze sousedního hitlerovského Německa, ale oba zamýšleli opustit divadelní prkna a naplno se chtěli věnovat své velké a hlavně inspirativní lásce – filmu. Dodnes klubové či televizní diváky zaujmou jejich snímky Pudr a benzin, Peníze nebo život, Hej rup!, Svět patří nám, respektive U nás v Kocourkově, jež vznikly v pětiletí 1932 až 1937. Taussig vysvětluje, proč k onomu radikálnímu přechodu nakonec nedošlo. Podrobně sleduje i Werichovu poválečnou filmovou pouť. Zve čtenáře do zákulisí vzniku nesmrtelných filmových klenotů (Císařův pekař a Pekařův císař, Byl jednou jeden král, Až přijde kocour ad.), televizních snímků oceňovaných i na mezinárodních kolbištích (Medvěd, Slzy, které svět nevidí, Kočár Nejsvětější svátosti) či pohádkového cyklu s panem Tau, tedy mapuje Werichovy epizodní role v mnohdy českému prostředí neznámých kusech. A to vše doprovázejí důvěrné průhledy do Werichova soukromí, které vždy nebylo tak idylicky úsměvné jako jeho schopnost rozesmát generace diváků.

JAMES BOND A TI DRUZÍ

**V. RYBÁŘ, M. SVOBODA A P. CÍFKA:
ENCYKLOPEDIE AKČNÍHO FILMU,
NAKLADATELSTVÍ XYZ.**

Milovníci silných svalů a nekončících bojových scén, v nichž o ránu není opravdu nouze, se konečně dočkali systémové pomůcky v podobě Encyklopedie akčního filmu. Napsal ji triumvirát zapálených žánrových nadšenců Václav Rybář, Matěj Svoboda a Petr Cífka, který oplývá bohatými znalostmi získanými pozorným a několik desetiletí dlouhým sledováním filmů

a obratnou publicistickou machou. Co tedy nabízejí? Samozřejmě abecedně seřazený výčet nejdůležitějších filmů, jež stály na počátku nějaké tematické či stylistické řady a které v podžánru inspirovaly tu více, tu méně úspěšné následovníky. Profily výrazných hereckých osobností, bez kterých by to prostě na plátně nešlo, a to ani v případě, že nepřehlédnutelnými hrdiny jsou stroje, třeba mimořádně vybavená auta agenta 007. Tematicky zaměřené kapitoly, jako kupříkladu Nejlepší přestřelky, Parodie a pastiše akčního filmu nebo Režiséri, bez kterých by akční žánr nikdy nedospěl. A česká stopa? Ve dvou podobách. Akčních filmů s mezinárodním přesahem příliš nevzniklo (snad Nebeští jezdci či Tmavomodrý svět). Oblíbené jsou však mezi zahraničními tvůrci české lokace a hlavně skvělí kaskadéři, kteří patří ke světově špičce.

KDO BYL JAN ŽIŽKA?

PETR ČORNEJ: JAN ŽIŽKA. ŽIVOT A DOBA HUSITSKÉHO VÁLEČNÍKA, PASEKA

Za českého „akčního“ hrdinu by koneckonců mohl být označen nejproslulejší husitský vojevůdce, jehož osobností se erudovaně věnuje historik Petr Čornej. Jeho monografie nabízí neotřelý pohled, v němž autor nepopírá i určitou míru osobního zaujetí. Žižku vnímá coby hluboce věřícího člověka, který usiluje o radikální očistu duchovního života a do jisté míry podléhá dobovému chiliasmu, vyvolenosti. Zároveň jej popisuje coby věčně migrujícího válečníka s mimořádnou intuící a improvizací schopnostmi. Vlastence horujícího pro českou věc, které škodí nejen německý živel, ale i část samotných Čechů, jež potírá se stejnou intenzitou jako nepřátele intervenující na naše historické území ze západní strany. I bořitele, za nímž zůstaly v troskách i popelu mnohé architektonické, výtvarné i rukopisné skvosty. A zpět k původní myšlence. Jednooký Jan Žižka coby akční hrdina? Proč ne! Na příští rok chystaný film Petra Jákla je avizovaný jako směsice několika žánrů – životopisného, historického, dramatického a akčního. Nechme se překvapit!

TRANSFORMAČNÍ KINO JAKO BONUS

PETR LUŇÁK: UČENCI, DOKORÁN

Petr Luňák, který absolvoval historická studia na pražské univerzitě a jenž působí téměř dvě desetiletí v mezinárodním sekretariátu NATO, přichází s humoristickou prózou nazvanou Učenci. Volně v ní navazuje na text, který napsali společně s historikem Markem Pečenkou a nazvali Hrdinové

(2014). I v novince nabízí čtenáři českou variantu tzv. univerzitního románu, který je oblíbeným žánrem především na britských ostrovech. Protagonista, vysokoškolský pedagog Richard Míča, vstupuje do divokých devadesátek, v nichž zdejší akademické prostředí prochází drsnou tržní proměnou. Hlavní slovo v ní nemá vědecká erudovanost, ale ostré lokty, mafiánské vztahy a praktiky. Hrdina je okouší jak na svém pracovišti, tak v soukromí, neboť jeho otec se snaží nastartovat své podnikání. Transformační kino se odehrává ve „zdivočelé“ Praze i v daleké Americe mezi krajany, vyprávění je plné crazy scén a výjevů, ironicky vyvedených portrétů smyšlených postav, jejichž osobnostní rysy nabízejí paralely k řadě profláknutých osobností z našeho politického i kulturního života. ●

Aleš Palán: Návrat do divočiny, Prostor

Strávil tři roky se samotáři. Napsal o nich dvě knihy, které se setkaly s velkým zájmem mezi čtenáři, a teď píše o tom, co mu neobvyklá setkání dala osobně. Aleš Palán přiznává, že na absolutní samotu si sám netroufá, ale – jak vidno, leccos už o ní ví.

T. Dvořáková, Nikkarin, O. Beránek: Jak se dělá film, Argo

Průvodce filmovým řemeslem není jen klasickou encyklopedií, ale i praktickou příručkou. Je totiž doplněna spoustou návodů, jak si v domácích podmínkách udělat film. Vytvořila je propagátorka animovaných filmů Karolína Čížková.

Připravila: Irena Jirků

INZERCE